

Posudek oponenta bakalářské práce

Název práce: *Dualita vášní a moci v díle Thomase Hobbesa*

Autorka práce: **Ilona Trnková**

Vedoucí práce: Mgr. Milan Hanyš, Ph.D.

FHS UK 2024

Ilona Trnková se ve své bakalářské práci věnuje dualitě vášní a moci, které identifikuje jako základní stavební kameny Hobbesovy politické filozofie. Deklarovaným cílem práce je odpovědět na otázku, jakým způsobem se, dle Hobbesa, vášně a moc propisují do institucionálního uspořádání (státu). Východiskem práce je představa, že Hobbes dospívá k formulaci své politické teorie na základě geometrického, mechanického a fyzikálního poznání těles a na základě vlastního porozumění lidské přirozenosti. Z tohoto poznání odvozuje klíčové pojmy své teorie – „přirozený stav“, „přirozené právo“ a především pak centrální myšlenku „společenské smlouvy“, skrze kterou se občané do jisté míry zříkají své individuální svobody a moci výměnou za bezpečí a stabilitu.

Autorka svůj výklad opírá především o Hobbesova díla *O občanu a Leviathan*, které s ohledem na téma práce podrobuje postupně textové analýze. Tu dále doplňuje a rozvíjí pomocí poznatků ze sekundární literatury. Zároveň se metodou dějin pojmů a idejí (intellectual history) pokouší odhalit myšlenkové prostředí a historicko-kulturní kontext, v němž Hobbes utvářel své myšlenky. Spolu s tím usiluje o zasazení Hobbesových myšlenek do širšího kontextu politických (a částečně i etických) teorií.

Na předložené práci je třeba **ocenit**, že se její autorka snaží vytyčené téma pojmut v širším kontextu, přičemž svůj výklad opírá o značné množství sekundární literatury. Zároveň se jí vesměs daří držet hlavní argumentační linii a postupně se dopracovává k odpovědi na stanovenou výzkumnou otázku. Za obzvlášť povedené považuji shrnutí ze stran 44–46, které autorka doplňuje o několik polemik s Hobbesovými závěry. Zdařilá je také část (s. 41–43), ve které autorka kriticky zhodnocuje Hobbesovo pojetí moci a pojetí vztahu mezi centrální mocí a jednotlivci. K této – ale i dalším pasážím (s. 28, 46) – je nicméně třeba podotknout, že některé položené otázky nechává autorka nezodpovězené.

Tím se dostávám k **problematickým aspektům** předložené práce. Na obecnější **metodologické rovině** jde především o následující:

- 1) Ačkoliv je předložená práce z hlediska centrálního tématu kompaktní, struktura jednotlivých podkapitol není vždy zcela pevná a v některých případech jde spíše o jistou referátovitou kompilaci různých myšlenek a úvah, které nejsou dostatečně propojeny a vysvětleny (např. s. 16, 23–24, 49–50 a další). Na těchto místech je pro čtenáře obtížné rozpoznat, které myšlenky pocházejí od autorky samotné a které byly převzaty ze sekundární literatury.
- 2) Dále upozorňuji na občasné nepřesné zobecňování (s. 9, odst. 2; s. 23, odst. 2–3; s. 28, odst. 3; s. 29, odst. 3, s. 34, odst. 4 a další) a na použití pojmů, které nejsou čtenáři vysvětleny či zasazeny do kontextu (např. „antická definice člověka“, s. 29; „postulát přirozeného rozumu“, s. 33; „škola klasického

realismu“, s. 48; „[...] Lockův individuální koncept je postaven na myšlence člověka jako vlastníka.“, s. 50 a další).

- 3) Jako mírně problematický vnímám i jistý nesoulad mezi názvem práce, který nastoluje téma duality vášní a moci, a výzkumnou otázkou práce, která explicitně pojem „moci“ neobsahuje. Autorka se každopádně pojmu „moci“ napříč prací intenzivně věnuje a v závěru práce poskytuje uspokojivé odpovědi.

K samotnému **obsahu práce** mám následující **připomínky** a doplňující **otázky**:

- 1) Na straně 33 autorka nejprve uvádí, že: „[...] život je největší dobro, avšak není to nejvyšší dobro. Podle Hobbese je to smrt.“ A následně uvádí: „Pro Hobbese je tedy smrt první, největší a nejvyšší zlo, ze kterého máme jako lidé nekonečný strach.“ – Zdá se, že si tato tvrzení navzájem odporují. K této problematice mám doplňující otázku: *Je, dle Hobbese, nejzásadnějším důvodem pro vytvoření společenské smlouvy lidská touha po zachování vlastního života a zabezpečení blahobytu, nebo spíše strach ze smrti, nebo se jedná o různé ohledy téhož?*
- 2) Autorka na straně 7 uvádí, že bude zkoumat rozdílné myšlenkové tradice, ze kterých Hobbes vycházel a které „[...] v dialogickém střetávání a překrývání ovlivňovaly jeho myšlení.“ – Domnívám se, že by si proto alespoň stručnou zmínku zasloužil Hobbesův současník R. Descartes (např. *Meditace o první filozofii, Vášně duše*), s jehož dílem se Hobbes částečně vyrovnával. Autorka Descartese zmiňuje na straně 11, ale blíže jeho pojetí vášní nerozebírá.
- 3) Na straně 30 se autorka věnuje „současnému filozofickému pojetí vášní“, které srovnává s Hobbesovým pojetím. Ve svém výkladu se však opírá pouze o jednu tezi S. Kierkegaarda (zprostředkovanou skrze *Slovník filozofických pojmů současnosti*) a zcela opomíjí současné přístupy a teorie z oblastí filozofie mysli, neuropsychologie, evoluční psychologie či kognitivních věd.
- 4) Na straně 34 autorka uvádí: „Zásadním rozdílem mezi Hobbesovými a dnešními jednotlivci je tedy pojetí lidské přirozenosti, která je v současném světě zbavena strachu z násilné smrti a ze stavu bezprostředního ohrožení.“ – *Znamená to tedy, že pokud neexistuje vnější nebezpečí, tak již neplatí Hobbesovo pojetí lidské přirozenosti? Nezměnil se spíše stav, ve kterém se (evropský) člověk nachází? Co když se ono nebezpečí vrátí, jak autorka naznačuje v poznámce pod čarou?*

Po **formální stránce** je předložená práce relativně v pořádku. Pouze upozorňuji na značné množství chybějících čárek u vět vedlejších.

I přes výše uvedené připomínky práci k obhajobě **doporučuji** a navrhuji hodnotit známku **velmi dobře**.

V Praze 5. 9. 2024

Mgr. Jan Potoček